

Kunnskapsdepartement

Postboks 8119 Dep

0032 Oslo

30.06.2020

Re: Felles høringsuttalelse fra Kommunale Foreldreutvalg (KFU) Nettverk

Dagens elever tilbringer mer tid i skolen enn generasjoner før dem. Det innebærer at samarbeidet med foreldrene er viktigere for skolen enn noen gang. (Nordal & Drugli, 2016) Kommunale Foreldreutvalg Nettverk mener at i arbeid med høringsuttalelse om ny opplæringslov, er det viktig å forstå begrepet «*samarbeid mellom hjem-skole*» i en historisk kontekst sett i sammenheng med innføringen av arenaer som sikrer både foreldrenes involvering i den faglige og sosiale utvikling av sitt eget barn og foreldrenes medvirkning i «*skolens indre liv*».

I dag er det 636.250 elever og mer enn 1, 2 millioner foreldre som er fordelt på 2.799 skoler i Norge. Det vil si at nesten 40 prosent av Norges befolkning er endel av den norske grunnskolen. Foreldrenes involvering har vært et grunnleggende prinsipp i den norske grunnskolen i mer enn 50 år. Foreldrenes perspektiv bør derfor være tungtveiende i Departementets vurderinger om ny opplæringslov. Skolen er elevenes «*arbeidsplass*» og opplæringsloven er skolens styringsdokument for hvordan elevene skal ivaretas både faglig og sosialt, og sikres et godt og trygt utdanningsløp.

Med dette fremlegger Kommunale foreldreutvalg Nettverk, felles høringsuttalelse om ny opplæringslov.

1. INNLEDNING

I grunnskoleloven av 13. juni 1969 nr. 24, ble grunnlaget for «*samarbeid mellom hjem-skole*» innført. (Holte, 2000) Formålet med grunnskoleopplæringen var at det skal gjennomføres i avtale og samarbeid med hjemmet. Det ble blant annet lagt stor vekt på tiltak for å bedre samarbeidet mellom hjem og skole, ikke bare for egne barn, men også for felleskapets barn på skolen. Samtidig ble **Foreldrerådet** og **Foreldrerådets Arbeidsutvalg (FAU)** også lovhjemlet.

Grunnskoleloven av 1969 var tydelig på at hver skole «*skal ha et foreldreråd bestående av alle foreldre som har barn på skolen*», og foreldrerådet deretter velger et arbeidsutvalg blant foreldre. Det ble også innført et nasjonalt utvalg nedsatt av Kunnskapsdepartement som ble implementert i 1976, i dag kjent som Foreldreutvalget for grunnskoleopplæringen (FUG). Mens lovgiverne anerkjente foreldrenes rolle i sine barns utdanning, ble ikke foreldre tildelt noen formell beslutningsmyndighet i styring av skolen. Det var heller ikke veldig tydelig hva mandatet til foreldrerådet og FAU ville være. (Bæck, 2019)

Det fremgår det følgende i *Innstilling om samvirke i skolen* (1971):

Hvis ikke rådet gis en fast forankring i selve skolemiljøet kan det føre til et isolert samarbeid mellom mennesker – foreldre, elever, lærere, andre tilsatte – som er gjensidig avhengig av hverandre. (...)

Til norsk skoletradisjon hører de frivillige foreldrelag. De har tilført skolen store verdier i rent økonomisk forstand og i form av engasjert og uegennyttig virksomhet i forbindelse med forskjellige former for fritidsaktiviteter. Samvirkekomitéen anser det av stor betydning at dette arbeidet fortsetter. (s. 14-15)

I evaluering av grunnskoleloven av 1969, var politikerne i 1971 tydelig på viktigheten av et godt samarbeid mellom foreldre og skolen i fortsettelsen. I gjeldende opplæringslov fra 2006 og i andre offentlige dokumenter, brukes begrepet «samarbeid» som den primære terminologi. § 20-1 er tydelig på at formålet med foreldresamarbeidet skal «*ha eleven i fokus*» og bidra til positiv støtte når det gjelder den «*faglige og sosiale utvikling*» av den enkelte elev. Både «*faglige og sosiale utvikling*» anses som avgjørende for motivasjonen og trivselen til elevene og viktige faktorer for vellykket gjennomføring av barns opplæring. Forskriften understreker at vellykket foreldresamarbeid er en viktig ressurs for skolen, for å styrke utviklingen av gode læringsmiljøer og for å skape vellykkede læringsresultater.

I dagens lov, er forskriften for foreldresamarbeid i grunnskolen basert på tre prinsipper: For det første, det primære ansvaret for barns utdanning og oppvekst ligger hos foreldrene – vektlagt som både en rettighet og en plikt. Av dette følger at foreldrene også skal ha rett til en form for deltagelse og medbestemmelse i skolen. Derne er skolene ansvarlige for å legge til rette for samarbeid mellom hjem og skole. Realiseringen av begge disse prinsippene søkes gjennom implementering av en rekke formelle arenaer for hjem-skole samarbeid. Det tredje prinsippet understreker at «*barnets beste*» skal veilede alle beslutninger når det gjelder utdanningsspørsmål. (Bæck, 2019)

Siden implementering av opplæringsloven fra 2006, ble det innført endringer i loven i 2010 som var ment å ytterligere styrke foreldrenes rolle i oppfølging av sitt eget barn i skolen. I § 20-3, ble skolene forpliktet til å opprettholde kontakten med hjemmet gjennom hele skoleåret. Dette innebærer at de formelle arenaer for foreldresamarbeid ikke nødvendigvis var tilstrekkelig for å sikre kontakt mellom skolen og foreldre. Hensikten med endringen var å sikre ytterligere informasjonsutveksling mellom hjem og skole, da dette anses som avgjørende for foreldrenes muligheter til å følge opp den faglige og sosiale utviklingen til sitt eget barn. Mens skolen har ansvaret for kontakten med foreldrene gjennom skoleåret, oppgir ikke opplæringsloven noe spesifikt når det gjelder organisering av denne kontakten. Organisering av hjem-skole samarbeidet overlates til den enkelte skole.

Etter mer enn 50 års praktiske erfaringer i grunnskolen, må utviklingen av «*samarbeid mellom hjem-skole*» handle om hvordan den nye opplæringsloven tilrettelegger for foreldrenes involvering i skolen samt å sikre at arenaer for foreldremedvirkning ivaretas. I fortsettelsen, skal den nye opplæringsloven tydeliggjøre hvilket formelt mandat og beslutningsmyndighet råd og utvalg i grunnskolen skal ha i styring av skolen.

2. GJELDENDE RETT

Foreldrenes hovedansvar for barnas utdanning er klart definert i både barneloven og opplæringsloven. FNs menneskerettigheter og barnekonvensjon er også med på å understreke og tydeliggjør at hovedansvaret for både oppdragelse og opplæring ligger hos foreldrene.

- **FNs Menneskerettserklæring:**

Artikkel 26. (Rett til utdanning)

Foreldre har fortrinnsrett til å bestemme hva slags undervisning deres barn skal få.

- **FNs Konvensjon om barnets rettigheter:**

Artikkel 5. (Foreldreansvaret)

*Partene skal **respektere det ansvar og de rettigheter og forpliktelser** som foreldre, eventuelt slektninger eller medlemmer av lokalsamfunnet ifølge stedlig skikk, verger eller andre med juridisk ansvar for barnet har, **for å gi det veiledning og støtte, tilpasset dets gradvise utvikling av evner og anlegg**, under barnets utøvelse av rettighetene anerkjent i denne konvensjonen.*

Artikkel 29. (Målet med utdanning)

Partene er enige om at barnets utdanning skal ta sikte på:

- a) å utvikle barnets personlighet, talenter og psykiske og fysiske evner så langt det er mulig,*
- b) å utvikle respekt for menneskerettighetene og de grunnleggende friheter og for prinsippene nedfelt i De forente nasjoners pakt,*
- c) å **utvikle respekt for barnets foreldre**, dets egen kulturelle identitet, språk og verdier, for de nasjonale verdier i det land barnet bor, landet hvor han eller hun eventuelt kommer fra og for kulturer som er forskjellige fra barnets egen kultur,*
- d) å forberede barnet til et ansvarlig liv i et fritt samfunn i en ånd av forståelse, fred, toleranse, likestilling mellom kjønnene og vennskap mellom alle folkeslag, etniske, nasjonale og religiøse grupper og personer som tilhører urbefolkningen,*
- e) å fremme respekten for det naturlige miljø.*

- **Lov om barn og foreldre (barnelova)**

Barnelova §30. Innholdet i foreldreansvaret

*Barnet har krav på **omsut og omtanke fra dei som har foreldreansvaret**. Dei har rett og plikt til å ta avgjerder for barnet i personlege tilhøve innanfor dei grensene som §§ 31 til 33 set. Foreldreansvaret skal utøvast ut frå barnet sine interesser og behov.*

*Dei som har foreldreansvaret, er skyldige til å **gje barnet forsvarleg oppseding og forsyting**. Dei skal syte for at barnet får utdanning etter evne og givnad.*

- **Lov om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova)**

Opplæringslova §1-1 Første avsnitt. Formålet med opplæringa

Opplæringa i skole og lærebedrift skal, i samarbeid og forståing med heimen, opne dører mot verda og framtida og gi elevane og lærlingane historisk og kulturell innsikt og forankring.

3. FORSKNING

Å være forelder er et privilegium som varer livet ut. Foreldrene har hovedansvaret for å oppdra sine barn og sørge for at de får en utdanning. Foreldrenes oppdrageransvar starter ved fødselen - fra det øyeblikket et spedbarn hører den første lyden, til de begynner å bevege seg, og slutter aldri – ikke engang etter barnet har nådd myndighetsalder. Som barnets første og viktigste lærer, vet foreldre instinktivt at å tilbringe tid sammen med deres barn og å være aktivt involvert i barnets utdanning, gir barnet en fordelaktig start på livet. Alle foreldre ønsker at eget barn skal lykkes i livet. (Nordahl, 2015) Når den formelle skolen begynner, tror mange foreldre at deres rolle som «lærer» er fullført og skal da overlates til skolen. Men å være foreldre slutter ikke når barnet begynner på skolen.

Utfordringen foreldrene har med å ivareta oppdrageransvaret, ligger i at forskning fra ulike land gjennom de siste 40 årene har vist «*sammenhenger mellom foreldrenes utdanningsnivå og barnas skolefaglig prestasjoner*». (Nordahl & Drugli, 2016) Men faktum er, absolutt alle foreldre er en ressurs for sine barn og har ressurser. (Nordahl, 2015) Det er ingen som kjenner barnet bedre enn foreldre. Kunnskapen foreldre har om egne barn, er uvurderlig for skolen. En negativ konsekvens av at «*foreldrenes utdanningsnivå*» fremstilles som en viktig faktor for hvordan barn kan lykkes i skolen, er at det hemmer skolen i å se foreldrene som en ressurs uavhengig av utdanningsnivå. Foreldre er en viktig ressurs for skolen og hele oppvekstmiljøet som skolen er en del av.

Viktigheten av foreldrenes involvering og engasjement i barnets læring er velkjent og godt dokumentert. Forskning viser en positiv sammenheng mellom foreldreinvolvering og hvordan barna lykkes på skolen. At foreldreinvolvering øker barns faglige og sosiale utvikling, er det ikke lenger noe tvil om. Forskning viser at foreldrenes involvering og engasjement handler ikke om å ha faglig

kunnskap – det som teller er genuin interesse og aktivt engasjement. (OECD, 2012) For at foreldrene skal kunne utøve sitt oppdrageransvar, er det uunnværlig med et godt samarbeid mellom hjem og skole. Et afrikansk ordtak sier at: «*Det kreves en hel landsby for å oppdra et barn*». Hele oppvekstmiljøet rundt et barn tilhører barnets «*landsby*», og har et samfunnsansvar i samarbeid med foreldre om å sikre at alle barn vokser opp i et godt og trygt skolemiljø. Når skolen aktivt involverer foreldre, og forstår hvor viktig foreldrenes involvering er for sitt eget barn, øker sannsynligheten for at barnet lykkes både faglig og sosialt.

I en ny bok om «*Foreldreinvolvering på tvers av europeiske utdanningssystemer*», redigert av Angelika Paseka og Delma Byrne (2019), skrev Unn-Doris K. Bæck i kapittel 6 om «*Foreldreinvolvering i Norge*»:

Parents are involved in their children's education in a myriad of different ways and many different terms are used in education policy documents and in the research literature to describe parents' role in education. In the current Norwegian education context, the relationship between home and school is depicted as a form of cooperation, with 'home-school cooperation' as the dominant terminology used in official education policy documents.

A shift from a focus on 'parent contact' to a focus on 'parent cooperation' in the legal texts, (...), serves to illustrate a shift in the way education authorities relate to parents in children's schooling. Also, putting the 'home' first in the phrase serves to further emphasise the vital role that parents are seen to play in this relationship. (...)

The terminology used by educational authorities and by schools in their outreach to parents is important because it gives some direction to how the defining party understands the home-school relationship. Following this, emphasising cooperation may give certain expectations, both to parents and teachers, when it comes to the nature of parental involvement, as true cooperation can be understood to signify a mutual and balanced relationship between two equal partners. (s.77-78)

Her omtaler Bæck (2019) sin forståelse av begrepet «*hjem-skole samarbeid*» i kontekst av dagens grunnskole sett i sammenheng med foreldrenes involvering i skolen. Å omtale «*hjem*» først i begrepet vektlegger viktigheten av foreldrenes rolle i skolen. «*Foreldreinvolvering*» er det andre ofte brukte uttrykket i den norske skolen. Bæck utdyper videre at det har skjedd et paradigmeskifte i den norske skolen, om hvilken terminologi norske skolemyndigheter bruker i beskrivelsen av foreldrenes rolle i samspill mellom skolen. Det er særlig viktig hvordan norske skolemyndigheter vektlegger hjem-skole samarbeid, fordi det bidrar til å definere partenes forståelse av foreldrenes involvering i sitt eget barns utvikling.

I arbeid med ny opplæringslov, er det viktig at terminologien som brukes tydeliggjør betydningen av foreldrenes rolle som primære omsorgspersoner i sitt barns liv, og at dette ansvaret ikke overlates til skolen men utøves i samarbeid med skolen. Når det gjelder foreldrenes rolle som omsorgsperson, er dette suverent foreldrenes ansvar. Å vektlegge begrepet «*samarbeid*» resulterer i en implisitt forventning til både foreldre og skolen om viktigheten av et reelt samarbeid. Da forstår partene at et reelt samarbeid defineres som «et gjensidig og balansert forhold mellom to likeverdige partnere».

4. PROSESS OG MOBILISERING

Den 09. mars 2020, ble det avholdt et møte i Drammen hvor representanter fra Kommunale foreldreutvalg (KFU) i Drammen, Halden, Sarpsborg og Oslo ble invitert til å delta sammen med en representant fra Foreldreutvalget for grunnskoleopplæringen (FUG). Hensikten med møtet var å etablere kontakt med andre KFU i Viken Fylkeskommune og i Oslo, i tillegg til å diskutere høringssaken om ny opplæringslov. På dette møtet, ble det nedsatt en arbeidsgruppe som har koordinert arbeidet med en felles høringsuttalelse på vegne av de kommunale foreldreutvalgene.

Arbeidsgruppen etablerte kontakt med ulike FAU og KFU i 43 kommuner i tidsrommet 09-03 til 30-06. Siden det første møtet i Drammen, har det i tillegg vært avholdt 4 digitale møter via Teams. Møtene ble avholdt på de følgende datoer: 08-04-2020, 22-04-2020, 11-05-2020, 10-06-2020. Det har også vært avholdt 16 telefonmøter med representanter fra ulike FAU og KFU, i tillegg til FUG. Som følge av den lokale mobilisering og foreldreengasjement om høringssaken, har arbeidsgruppen mottatt 83 skriftlige innspill fra ulike FAU, KFU, og enkelt foreldre og skoleansatte.

Skriftlige innspill som arbeidsgruppen har mottatt, har hovedsakelig handlet om Opplæringslovutvalgets forslag om at bestemmelsene om brukerorganer for medvirkning ikke skal videreføres i den nye opplæringsloven. Det er bred og sterk støtte blant FAU og KFU at «dagens lovfestede råd og utvalg skal videreføres i ny opplæringslov», samt at brukerorganer for elev- og foreldremedvirkning skal evalueres. Innspillene har dannet grunnlaget for KFU-nettverkets høringsuttalelse. KFU opplever at høringssaken om den nye opplæringsloven er en av de viktigste saker KFU har jobbet med dette skoleåret, i tillegg til skolesaker KFU har jobbet med lokalt.

5. **KFU MERKNADER**

KFU har gjennomgått offentlig utredning NOU 2019:23, og har med dette følgende merknader:

KAPITTEL 18: BARNETS BESTE (NOU 2019:23, s. 212)

KFU **støtter** utvalgets forslag:

- *At den nye loven får en generell bestemmelse om elevens beste som ligger nært Grunnloven § 104, se forslag til § 2-1.*

KFU Merknader om: § 2-1. Det beste for eleven

KFU er positiv til ny bestemmelse om «barnets beste» i den nye opplæringsloven, og støtter lovforslaget som foreslått av Opplæringslovutvalget.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 2-1. Det beste for eleven

I alle handlingar og i avgjerder som vedkjem elevar, skal kva som er best for eleven, vere eit grunnleggjande omsyn.

KFU mener at Departementet også skal gi forskrift slik at det er gjennomgående i hele skoleverket at hensynet til barnet skal være overordnet, og ikke underlegne andre hensyn. Dersom «barnets beste» skal ha en reell og praktisk betydning, må Departementet være tydelig på hvordan «barnets beste» er oppfattet av skolemyndighetene og hva det i praksis innebærer, ellers er dette lovforslaget overfladisk.

Det fremgår følgende i merknader til lovforslaget:

I tråd med forståelsen av barnekonvensjonen, tilsier «et grunnleggjande omsyn» at elevens beste ikke er det eneste og heller ikke alltid det avgjørende hensynet. Samtidig viser «grunnleggjande» til at hensynet til elevens beste ikke bare er ett av flere momenter i en helhetsvurdering, men et hensyn som skal ha stor vekt. Hvis det er andre hensyn som spiller inn, må elevens beste veies opp imot disse. Det skal mye til for at andre hensyn kan gå foran elevens beste. (NOU 2019:23, s. 697)

KFU opplever at «barnets beste» ofte er underlegent andre hensyn og dette er mer regelen enn unntak, som for eksempel kommunens skoleøkonomi og i mobbesaker som involverer ansatte i skolen. Det bør være både skolemyndighetenes primære ambisjon å etterstrebe grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon ikke bare i ord, men også gjennom handling. Dersom ett barn ikke opplever at «deres beste» er tatt hensyn til, vil ikke denne retten være oppfylt.

KAPITTEL 19: ELEVENES MEDVIRKNING OG SKOLEDEMOKRATIET (NOU 2019:23, s. 221)

KFU **støtter** utvalgets forslag:

- Å regulere elevenes rett til å ytre seg og bli hørt, se forslag **§2-2 første avsnitt**
- En bestemmelse om skoledemokratiet som både omfatter elevene og foreldrene, se forslag **§2-4**
- Å regulere en plikt for skolen til å samarbeide med elevenes foreldre, se forslag til **§2-3**

KFU **støtter ikke** utvalgets forslag:

- At bestemmelsene om organer for brukermedvirkning i skolen ikke videreføres.

KFU Merknader om: § 2-2. Første avsnitt. Elevane sin rett til å medverke og plikt til å delta

KFU er positiv til bestemmelsen § 2-2. første avsnitt som regulerer elevenes rett til «å ytre seg og bli hørt», og støtter intensjonen i lovforslaget, men mener at formuleringen er diffus.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 2-2. Elevane sin rett til å medverke og plikt til å delta

Elevane har rett til å ytre seg fritt i spørsmål som gjeld dei sjølve. Elevane skal bli høyrde, og synspunkta skal vektleggjast i samsvar med alder og modning.

Elevane skal vere aktivt med i opplæringa og følgje skolereglane. Kommunen og fylkeskommunen skal sørgje for at elevar med høgt fråvær frå opplæringa blir følgde opp.

Kommunen og fylkeskommunen kan påleggje elevane å gjere oppgåver utanom skoletida (lekser). Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid.

KFU mener at formulering «*i spørsmål som gjeld dei sjølve*» begrenser hva elevene kan ytre seg om, og mener at det skal endres til «*i alle forhold som gjeld dei sjølve*».

Det fremgår følgende i merknader til lovforslaget:

Etter bestemmelsen har elevene en selvstendig og ubetinget rett, men ikke en plikt til å medvirke. Elevene skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine meninger. Videre skal elevene bli lyttet til, og elevenes meninger skal vektlegges i samsvar med deres alder og modenhet. Retten til medvirkning gjelder for alle forhold som gjelder elevene, og i hele beslutningsprosessen. Medvirkningen skal også ivareta elevens religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Dette inkluderer også samiske elevers språk og kultur. (NOU 2019:23, s. 698)

KFU Merknader om: § 2-3. Samarbeid med foreldra

KFU er positiv til bestemmelsen § 2-3. som fremhever «samarbeid mellom hjem og skole», og støtter intensjonen i lovforslaget, men mener at formuleringen er innholdsløs.

Lovforslaget lyder som følger:

§2-3. Samarbeid med foreldra

Skolen skal samarbeide med foreldra om opplæringa til eleven. Departementet kan gi forskrift om samarbeidet mellom skolen og foreldra.

KFU mener at nytt lovforslag må være umiskjennelig og forpliktende for hvordan «samarbeid mellom hjem og skole» skal foregå, slik at hverken skolen eller hjemmet trenger å gjette hva lovgiverne mener om hva «samarbeid mellom hjem og skole» betyr i praksis. Det har vært Opplæringslovutvalgets intensjon om å forenkle språket i nye opplæringsloven, men KFU opplever at forenklingen av språket om foreldresamarbeidet har ført til at lovforslaget om foreldresamarbeidet er innholdsløs.

KFU mener at «*opplæringa til eleven*» skal endres til «*elevens faglige og sosiale utvikling*» slik

at det ikke kan misforstås hva hjem og skolen skal samarbeide om, særlig når det fremgår i merknader til bestemmelsen at dette er hovedintensjonen til Opplæringslovutvalget. Om det er Opplæringslovutvalgets intensjon å unngå overflødig terminologi, må terminologien være mer presis. Lovforslaget må være tydelig på hva «opplæringa til eleven» omhandler.

Det fremgår følgende i merknader til lovforslaget:

Betegnelsen «opplæringen» skal forstås vidt. Dette innebærer at skolen har plikt til å samarbeide med foreldrene om både elevens faglige og sosiale utvikling. Plikten til å sørge for foreldresamarbeid ligger på skolen, ikke foreldrene. Dersom samarbeidet skal fungere, er det likevel en forutsetning at foreldrene deltar aktivt i samarbeidet som skolen er forpliktet til å sørge for. (NOU 2019:23, s. 698)

KFU mener at «Departementet kan gi forskrift om samarbeidet mellom skolen og foreldra» skal endres til «Departementet skal gi forskrift om samarbeidet mellom foreldra og skolen». Skolemyndighetene må forpliktes til å forskriftsfeste rammebetingelser for «samarbeid mellom hjem og skole», og at Departementet tydeliggjør betydningen av foreldresamarbeidet med å omtale «foreldra og skolen». Det bør være åpenbart hva skolen skal samarbeide med foreldre om, og hvordan dette er definert i praksis, slik at det er lett å forstå. Det er KFUs erfaring at det er alt for store forskjeller på hvordan hjem-skole samarbeidet praktiseres lokalt - både mellom skoler og kommuner. En forskrift må tydeliggjøre hvordan foreldresamarbeidet skal prioriteres.

KFU Merknader om: § 2-4. Første avsnitt. Skoledemokratiet

KFU er positiv til intensjonen i § 2-4. første avsnitt «om skoledemokratiet som både omfatter elevene og foreldrene», men **støtter ikke** lovforslaget.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 2-4. Skoledemokratiet

Kommunar og fylkeskommunar skal sørgje for at elevane og foreldra får vere med på å planleggje, gjennomføre og vurdere verksemda til skolen, mellom anna organiseringa av skoledemokratiet, fastsetjinga av skolereglar og arbeidet med skolemiljøet. Elevane og foreldra skal delta i styringa av skolen. Elevane skal ikkje delta i behandlinga av saker som er omfatta av lovfesta teieplikt.

Skolen skal leggje til rette for og oppmuntre til at alle elevane ytrar seg og deltek i skoledemokratiet.

Elevane har rett til å velje elevråd. Dei kan òg velje å organisere elevdemokratiet på ein annan måte.

KFU mener at ordlyden i lovforslaget «Elevane og foreldra skal delta i styringa av skolen» skal endres og suppleres med bestemmelsene i dagens lov. **KFU mener at Departementet skal videreføre bestemmelsene om organer for brukermedvirkning i skolen.** Dette gjelder Foreldrerådets Arbeidsutvalg (FAU), Samarbeidsutvalget (SU), Skolemiljøutvalget (SMU), Elevrådet og Foreldreutvalget for grunnskoleopplæringen (FUG).

Det fremgår følgende i merknader til lovforslaget:

Første avsnitt slår fast at både elevene og foreldrene skal engasjeres i planleggingen, gjennomføringen og vurderingen av skolevirksomheten. Som et minimum skal foreldrene og elevene få medvirke i arbeidet med «organiseringa av skoledemokratiet, fastsetjinga av skolereglar og arbeidet med skolemiljøet».

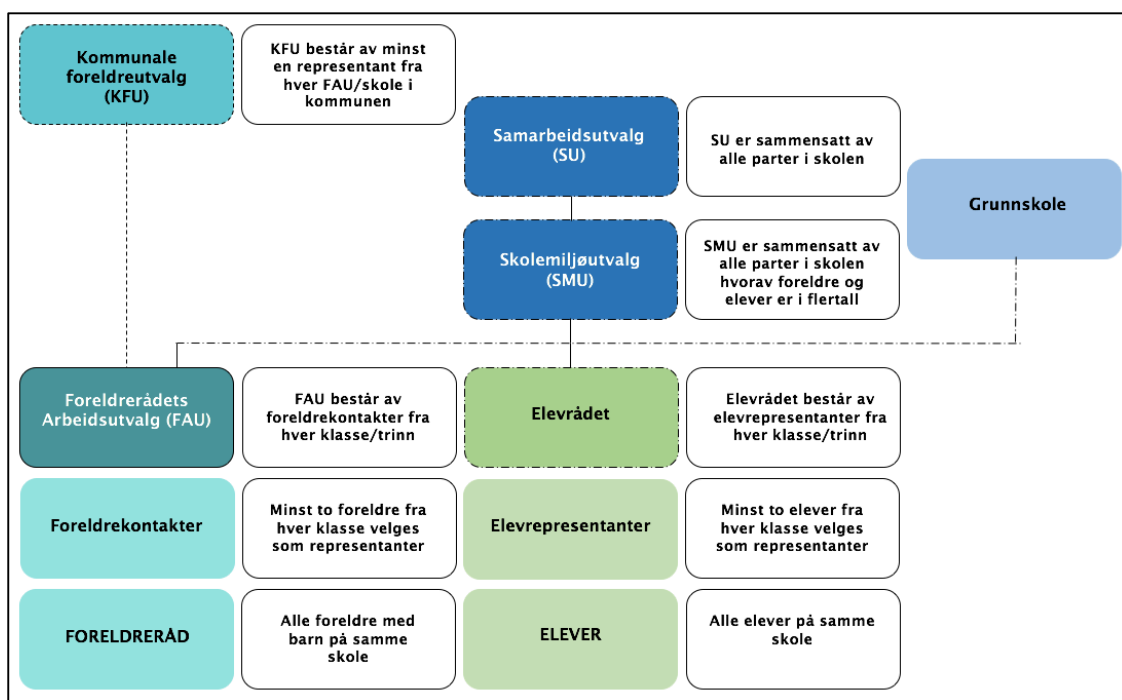
Det er en forutsetning for at elevene skal kunne delta i arbeidet at det tilpasses elevenes alder.

Kravet om at elevene og foreldrene skal delta i styringen av skolen, omfatter ikke foreldrene til myndige elever.

Kravet i andre avsnitt om å «leggje til rette for og oppmuntre til» innebærer at skolene må være aktive. Med «alle» menes at det ikke er tilstrekkelig at skolen legger til rette for og oppmuntrer råd og utvalg til å ytre seg og delta i skoledemokratiet. (s. 699)

KFU mener at lovforslaget er en rasering av **§ 11. Organ for brukarmedverknad i skolen**. Dette lovforslaget svekker de grunnleggende demokratiske prinsipper om brukarmedverknad, som Opplæringslovutvalget mener at de skal styrke. KFU opplever det som oppsiktsvekkende at Opplæringslovutvalget foreslår en endring av bestemmelsene som i dag sikrer elev- og foreldremedverknad i dagens lovfestede råd og utvalg ved å erstatte den med en setning «Elevane og foreldre skal delta i styringa av skolen»

Sett i sammenheng med 815 sider lange NOU, er det uforståelig at det ikke fremgår noe sted i NOU hvorfor Opplæringslovutvalget foreslår en så drastisk endring til dagens opplæringslov og fjerner alle bestemmelsene om organer for brukarmedverknad i skolen, til tross for at all forskning viser at foreldrenes involvering og engasjement i skolen har en signifikant effekt for elevenes trivsel og læring. (Nordahl, 2015) Det er heller ingen gjennomgang av dagens lovfestede råd og utvalg eller en evaluering om hvordan organer for brukarmedverknad i skolen fungerer i praksis. Uten videre foreslår Opplæringslovutvalget at samtlige råd og utvalg skal fjernes.

Bilde-illustrasjon 1: Beskrivelse av dagens lovfestede råd og utvalg i grunnskolen sett i sammenheng med Kommunalt foreldreutvalg (KFU)

Til sammenligning, eksisterende bestemmelser **§ 11. Organ for brukarmedverknad i skolen** lyder som følger:

§ 11-1. Samarbeidsutval ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det vere eit samarbeidsutval med to representantar for undervisningspersonalet, ein for andre tilsette, to for foreldrerådet, to for elevane og to for kommunen. Den eine av representantane for kommunen skal vere rektor ved skolen. Elevrepresentantane skal ikkje vere til stades når saker som er omfatta av teieplikt etter lover eller forskrifter, blir behandla i samarbeidsutvalet.

Samarbeidsutvalet har rett til å uttale seg i alle saker som gjeld skolen.

Dersom samarbeidsutvalet får delegert styringsoppgåver frå kommunen, kan kommunen nemne opp fleire representantar til utvalet. Kommunen kan nemne opp samarbeidsutvalet som styre for skolen etter kommuneloven § 5-10 og § 10-8. Dersom kommunen nemner opp eit anna styre for skolen enn samarbeidsutvalet, skal minst to representantar for foreldrerådet vere med i styret. Inga av gruppene elevar, tilsette eller

foreldre kan ha fleirtal i styret aleine. Rektor har rett til å møte, tale og komme med framlegg.

§ 11-1a. Skolemiljøutval ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det vere eit skolemiljøutval. I skolemiljøutvalet skal elevane, foreldrerådet, dei tilsette, skoleleiinga og kommunen vere representerte. Skolemiljøutvalet skal vere sett saman slik at representantane for elevane og foreldra til saman er i fleirtal.

Samarbeidsutvalet kan sjølv vere skolemiljøutval. Når samarbeidsutvalet fungerer som skolemiljøutval, må det oppnemnast tilleggsrepresentantar for elevane og foreldra, slik at dei samla får fleirtal.

Elevrepresentantane skal ikkje vere til stades når saker som er omfatta av lovfesta teieplikt blir behandla i skolemiljøutvalet. Når elevane ikkje er til stades, skal foreldrerepresentantane ha dobbeltstemme tilsvarande bortfallet av elevrepresentantane sine stemmer, eller talet på foreldrerepresentantar aukast tilsvarande.

Skolemiljøutvalet skal medverke til at skolen, dei tilsette, elevane og foreldra tek aktivt del i arbeidet for å skape eit godt skolemiljø. Skolemiljøutvalet har rett til å uttale seg i alle saker som gjeld skolemiljøet, jf. kapittel 9a.

§ 11-2. Elevråd ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det for årstrinna 5-7 og for årstrinna 8-10 vere eit elevråd med representantar for elevane. Kommunen fastset talet på elevrepresentantar. Representantane skal veljast seinast tre veker etter at skolen har teke til om hausten.

Ein medlem av undervisningspersonalet på skolen skal ha som oppgåve å hjelpe elevrådet i arbeidet. Denne elevrådskontakten har møte- og talerett i elevrådet.

Leiaren for elevrådet kan kalle inn til møte i rådet i samråd med elevrådskontakten. Rådet skal i alle høve kallast inn når ein tredel av medlemmene i rådet eller rektor krev det.

Elevrådet skal fremje fellesinteressene til elevane på skolen og arbeide for å skape godt lærings- og skolemiljø. Rådet skal også kunne uttale seg i og komme med framlegg i saker som gjeld nærmiljøet til elevane.

§ 11-4. Foreldreråd ved grunnskolar

På kvar grunnskole skal det vere eit foreldreråd der alle foreldre som har barn i skolen, er medlemmer.

Foreldrerådet skal fremje fellesinteressene til foreldra og medverke til at elevar og foreldre tek aktivt del i arbeidet for å skape godt skolemiljø. Foreldrerådet skal arbeide for å skape godt samhald mellom heimen og skolen, leggje til rette for trivsel og positiv utvikling hjå elevane og skape kontakt mellom skolen og lokalsamfunnet.

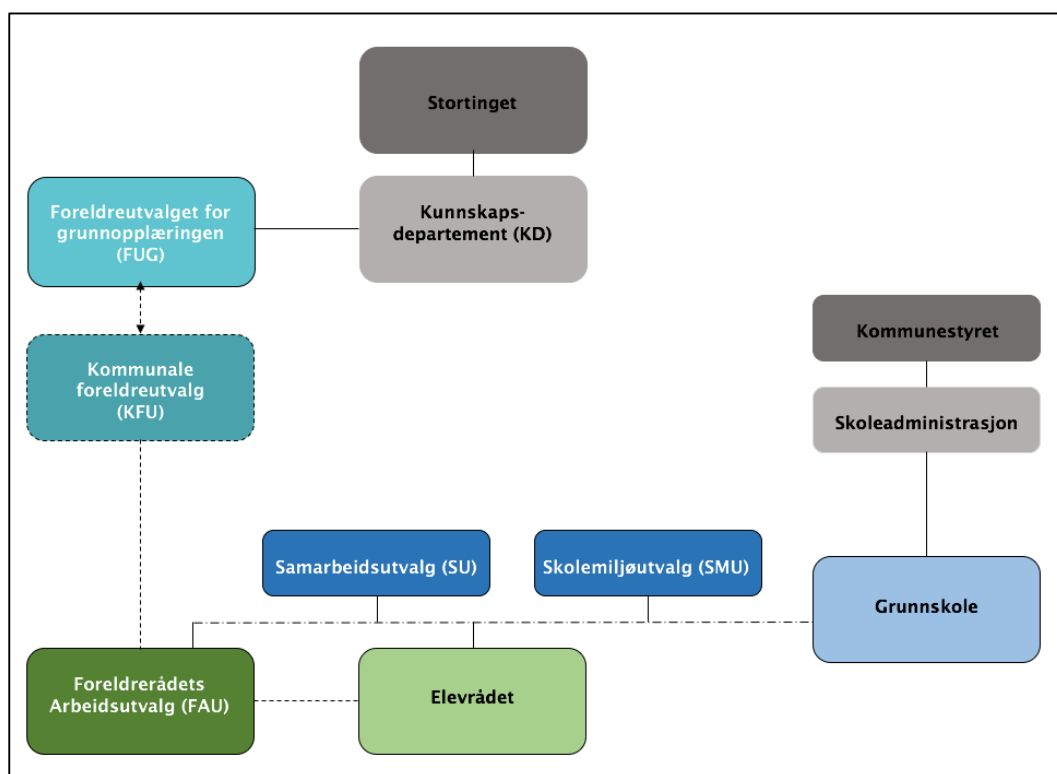
Foreldrerådet vel eit arbeidsutval. Arbeidsutvalet vel to representantar med personlege vararepresentantar til samarbeidsutvalet. Leiaren for arbeidsutvalet skal vere den eine av representantane.

§ 11-9. Foreldreutvalet for grunnopplæringa

Kongen i statsråd nemner opp Foreldreutvalet for grunnopplæringa. Utvalet skal ha leiar, nestleiar og fem andre medlemmer. Funksjonstida er fire år. Departementet gir nærmare forskrifter om omfanget av og innhaldet i arbeidet til Foreldreutvalet.

KFU mener at Foreldrerådets Arbeidsutvalg (FAU) er det viktigste brukerorgan for foreldremedvirkning som eksisterer i den norske grunnskole i dag. Foreldrene har i dag få juridiske virkemidler til å ivareta sine interesser i grunnskolen. Dagens opplæringslov tilrettelegger for at foreldrene har mulighet til å medvirke aktivt i skolen, men vi vet også at enkelte råd og utvalg fungerer tidvis variabelt og tilfeldig. KFU mener å fjerne de lovfestede råd og utvalg, ikke vil bidra til at samarbeidet mellom hjem og skole blir styrket. Tvert imot er vi sikre på at det vil føre til en betydelig svekkelse av foreldrenes rolle i samarbeid med skolen og mulighet til å medvirke positivt.

KFU mener at lovforslaget mangler en tydelig struktur for organisering av skoledemokratiet slik det eksisterer i dagens opplæringslov. KFU mener at Departementet må tydeliggjøre i lovforslaget på organisering av dagens råd og utvalg sett i sammenheng med hvordan brukermedvirkning skal fungere i praksis, slik at det ikke kan misforstås eller tolkes vidt. Ut fra KFUs erfaring, vil det være praktisk umulig for skolen å kunne etterstrebe intensjonen i lovforslaget, uten en tydelig lov forankret organisasjonsstruktur.

Bilde-illustrasjon 2: Råd og utvalg i grunnskolen sett i sammenheng med skolemyndighetene

KFU mener at Departementet skal lovfeste at hver kommune skal ha et Kommunalt Foreldreutvalg (KFU) i ny opplæringslov som foreslått av FUG. I mer enn 180 kommuner i Norge, er det etablert et Kommunalt Foreldreutvalg (KFU). I motsetning til Forelderådets Arbeidsutvalg (FAU), er KFU ikke hjemlet i Opplæringsloven.

Innspill til Opplæringslovutvalget fra FUG lyder som følger:

Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG) mener at det bør lovfestes at hver kommune skal ha et kommunalt foreldreutvalg (KFU) og at det er skoleeiers plikt å sørge for at KFU etableres. (NOU 2019:23, s. 218)

KFU mener at tiden er overmoden for å forankre KFU som det naturlige bindeledd mellom FAU og FUG. Selv om at det finnes ulike måter å organisere KFU, er de fleste KFU i Norge sammensatt av FAU ved grunnskolene i de enkelte kommuner. Hovedformålet til KFU er «å representere foreldrenes fellesinteresser i grunnskolene i kommunen». KFU opplever at foreldrenes mulighet for reell medvirkning fortsatt er svært begrenset, og mener at den nye opplæringsloven skal bidra til at KFU også er en reell samarbeidspartner for skolen.

Det er KFUs erfaring at de fleste KFU har etablert gode rutiner for samarbeid mellom KFU og FAU ved grunnskolene, samt mellom KFU, skoleadministrasjon og kommunestyrepolitikerne i kommunen. Utfordring for KFU ligger i at KFU ikke sikres gode økonomiske rammebetingelser for å ivareta de viktige oppgaver som KFU utfører for å stimulere til økt foreldreengasjement. Det er KFUs opplevelse at en av årsakene er at enkelte kommuner ikke prioriterer KFU fordi KFU ikke er

lovhjemlet. I fortsettelsen, mener KFU at bestemmelsene om dagens lovfestede råd og utvalg skal ses i sammenheng med å lovfeste et kommunalt foreldreutvalg (KFU) som bindeledd mellom FAU og FUG.

Eksempel på formålsparagraf i KFU vedtekter:

KFU skal være et partipolitisk uavhengig, livssynsnøytralt, samordnende og koordinerende paraplyorganisasjon for Foreldrerådets Arbeidsutvalg (FAU) ved grunnskolene i xxx kommune.

KFU skal ivareta foreldrenes felles interesser og sikre alle skoleelever et best mulig skoletilbud gjennom å engasjere seg i saker av felles interesse for grunnskolene i kommunen.

KFU skal:

- *arbeide for å fremme et godt samarbeid mellom foreldrene, skolen, skoleadministrasjon og politiske beslutningsorgan i kommunen.*
- *være en initiativtaker og pådriver i utviklingen av skoletilbudet i kommunen.*
- *være et hørings- og rådgivende organ i skolesaker og andre saker av betydning for grunnskolene i kommunen.*
- *bidra til økt foreldreengasjement.*
- *drive informasjonsarbeid, og tilrettelegge for felles møteplasser for erfaringsutveksling og foreldresamarbeid mellom FAUene.*
- *bistå FAUene i opplæring av nye foreldrekontakter i FAU slik at de kan ivareta sine oppgaver best mulig.*
- *bidra til og tilrettelegge for et godt samarbeid med andre ressurspersoner og organisasjoner i samfunnet. Disse kan være: andre KFUer, Foreldreutvalg for grunnskoleopplæringen (FUG), lokale bedrifter, idrettsforeninger, innvandrersorganisasjoner, tro- og livssynsorganisasjoner og lignende.*

KFU mener at Departementet skal evaluere dagens lovfestede råd og utvalg som et ledd i arbeid med ny opplæringslov. KFU mener at tiden er moden for den nye opplæringsloven å tydeliggjøre hvilket formelt mandat og beslutningsmyndighet råd og utvalg i grunnskolen skal ha i styring av skolen.

KFU mener også at Departementet samtidig skal evaluere hvordan skoleeierens lovpålagte forpliktelser følges opp og ivaretar samarbeidet med Foreldrerådets Arbeidsutvalg (FAU), Samarbeidsutvalget (SU), Skolemiljøutvalget (SMU) og Elevrådet. Det er KFU opplevelse at kommunene har en lemfeldig oppfølging av dagens lovpålagte plikter. KFU mener at ny opplæringslov skal være tydelig på hvilke forpliktelser kommunene som skoleeier har, og hvilke konsekvenser det medfører å unnlate og følge opp disse forpliktelsene.

KFU Merknader om: § 2-6. Informasjon

KFU er positiv til bestemmelsen § 2-6. om «informasjon», og støtter intensjonen i lovforslaget, men mener at formuleringen er diffus.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 2-6. Informasjon

Kommunar og fylkeskommunar skal gi elevar og foreldre den informasjonen dei har bruk for, mellom anna om opplæringa, skolemiljøet og skolereglane, og om dei rettane og pliktene elevane elles har.

KFU mener at ordlyden «den informasjonen dei har bruk for» skal endres. Et forslag til å endre ordlyden er: «den informasjon som er relevant slik at foreldre kan ivareta oppdrageransvaret». Alle foreldre ønsker at sitt barn skal lykkes i skolen. Dermed er det innlysende at all informasjon fra skolen om sitt barn alltid vil være relevant - å tro noe annet er naivt. Jo mer informasjon foreldre

får, jo mer vil det bidra til å styrke foreldrenes involvering i oppfølging av barnets faglige og sosiale utvikling.

KAPITTEL 20: PLIKT TIL Å DELTA AKTIVT I OPPLÆRINGEN; OPPLÆRINGSPLIKT OG LEKSER (NOU 2019:23, s. 225)

KFU **støtter** utvalgets forslag:

- Å videreføre at elever skal være aktivt med i opplæringen, se forslag til **§2-2 andre avsnitt**
- Å lovfeste en hjemmel for å gi regler i forskrift om tap av rett til vurdering som følge av høyt fravær, se forslag til §6-4 andre avsnitt
- Å lovfeste en plikt for kommunene og fylkeskommunene til å følge opp elever med høyt fravær fra opplæringen, se forslag til **§2-2 andre avsnitt**.

KFU **støtter ikke** utvalgets forslag:

- Å presisere at kommunene og fylkeskommunene kan pålegge elevene å gjøre oppgaver utenfor skoletiden, men slik at det må tas hensyn til at elevene har rett til både hvile og fritid, se forslag til **§2-2 tredje avsnitt**.

KFU Merknader om: § 2-2. Andre avsnitt. Elevane sin rett til å medverke og plikt til å delta

KFU er positiv til bestemmelsen § 2-2. andre avsnitt om «å videreføre at elevene skal være aktivt med i opplæringen», og støtter lovforslaget.

Lovforslaget lyder som følger:

§2-2. Elevane sin rett til å medverke og plikt til å delta

Elevane har rett til å ytre seg fritt i spørsmål som gjeld dei sjølve. Elevane skal bli høyrde, og synspunkta skal vektleggjast i samsvar med alder og modning.

Elevane skal vere aktivt med i opplæringa og følgje skolereglane. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevar med høgt fråvær frå opplæringa blir følgde opp.

Kommunen og fylkeskommunen kan på leggje elevane å gjere oppgåver utanom skoletida (lekser). Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid.

KFU Merknader om: § 2-2. Tredje avsnitt. Elevane sin rett til å medverke og plikt til å delta

KFU er positiv til intensjonen § 2-2. tredje avsnitt om «hjemmekser», men **støtter ikke** lovforslaget.

Lovforslaget lyder som følger:

§2-2. Elevane sin rett til å medverke og plikt til å delta

Elevane har rett til å ytre seg fritt i spørsmål som gjeld dei sjølve. Elevane skal bli høyrde, og synspunkta skal vektleggjast i samsvar med alder og modning.

Elevane skal vere aktivt med i opplæringa og følgje skolereglane. Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for at elevar med høgt fråvær frå opplæringa blir følgde opp.

Kommunen og fylkeskommunen kan på leggje elevane å gjere oppgåver utanom skoletida (lekser). Det må takast omsyn til at elevar har rett til kvile og fritid.

KFU mener at hjemmekser ikke skal lovfestes i ny opplæringslov. KFU har ikke tatt stilling til hvor vidt KFUene er enige eller uenige om hjemmekser, men om hjemmekser skal lovfestes i den nye opplæringsloven. KFU mener at hjemmekser er en svært god måte for å involvere foreldre i barnets læring. Men det er KFUs opplevelse at utfordringen ligger i at det er alt for store forskjeller mellom lærere på de ulike trinn og skoler om hvordan hjemmekser fastsettes. Hjemmekser skal bidra til at hver enkelt elev skal få øve på det de allerede har lært på skolen basert på hva de evner. KFUs opplever at dette er mer et unntak enn regel.

KFU mener å regulere elevenes fritid utenfor skolens åpningstid i den nye opplæringsloven, vil ha en direkte innvirkning på elevenes fritid og foreldrenes virkeområde med å bestemme om hvordan deres hjemmeliv skal samordnes. Skolen har ansvar for opplæringen som foregår på skolen, og foreldrene har ansvaret for opplæringen som skjer i hjemmet. En regulering av opplæringen i hjemmet, hører ikke til i den nye opplæringsloven.

KAPITTEL 21: SAMARBEIDET MELLOM SKOLEN OG FORELDRENE (NOU 2019:23, s. 228)

Dette avsnittet er et utdrag fra Kapittel 19: Elevenes medvirkning og skoledemokratiet på s. 6-7.

KFU **støtter** utvalgets forslag:

- *Å videreføre reglene om foreldresamarbeid med språklig endringer; se forslag til §2-3*

KFU Merknader om: §2-3. Samarbeid med foreldra

KFU er positiv til bestemmelsen § 2-3. som fremhever «samarbeid mellom hjem og skole», og støtter intensjonen i lovforslaget, men mener at formuleringen er innholdsløs.

Lovforslaget lyder som følger:

§2-3. Samarbeid med foreldra

Skolen skal samarbeide med foreldra om opplæringa til eleven. Departementet kan gi forskrift om samarbeidet mellom skolen og foreldra.

KFU mener at nytt lovforslag må være umiskjennelig og forpliktende for hvordan «samarbeid mellom hjem og skole» skal foregå, slik at hverken skolen eller hjemmet trenger å gjette hva lovgiverne mener om hva «samarbeid mellom hjem og skole» betyr i praksis. Det har vært Opplæringslovutvalgets intensjon om å forenkle språket i nye opplæringsloven, men KFU opplever at forenklingen av språket om foreldresamarbeidet har ført til at lovforslaget om foreldresamarbeidet er innholdsløs.

KFU mener at «opplæringa til eleven» skal endres til «elevens faglige og sosiale utvikling» slik at det ikke kan misforstås hva hjem og skolen skal samarbeide om, særlig når det fremgår i merknader til bestemmelsen at dette er hovedintensjonen til Opplæringslovutvalget. Om det er Opplæringslovutvalgets intensjon å unngå overflødig terminologi, må terminologien være mer presis. Lovforslaget må være tydelig på hva «opplæringa til eleven» omhandler.

Det fremgår følgende i merknader til lovforslaget:

Betegnelsen «opplæringen» skal forstås vidt. Dette innebærer at skolen har plikt til å samarbeide med foreldrene om både elevens faglige og sosiale utvikling. Plikten til å sørge for foreldresamarbeid ligger på skolen, ikke foreldrene. Dersom samarbeidet skal fungere, er det likevel en forutsetning at foreldrene deltar aktivt i samarbeidet som skolen er forpliktet til å sørge for. (NOU 2019:23, s. 698)

KFU mener at «Departementet kan gi forskrift om samarbeidet mellom skolen og foreldra» skal endres til «Departementet skal gi forskrift om samarbeidet mellom foreldra og skolen». Skolemyndighetene må forpliktes til å forskriftsfeste rammebetingelser for «samarbeid mellom hjem og skole», og at Departementet tydeliggjør betydningen av foreldresamarbeidet med å omtale «foreldra og skolen». Det bør være åpenbart hva skolen skal samarbeide med foreldre om, og hvordan dette er definert i praksis, slik at det er lett å forstå. Det er KFUs erfaring at det er alt for store forskjeller på hvordan hjem-skole samarbeidet praktiseres lokalt - både mellom skoler og kommuner. En forskrift må tydeliggjøre hvordan foreldresamarbeidet skal prioriteres.

KAPITTEL 22: SKOLEREGLER (NOU 2019:23, s. 235)

KFU **støtter** utvalgets forslag:

- *En bestemmelse om skoleregler som plasseres i kapittel 2 nært sammen med bestemmelsene om skoledemokrati og medvirkning, se forslag til §2-5.*
- *At skolereglene skal ha regler om organisering av skoledemokratiet og om rettighetene og pliktene til elevene, blant annet om orden og atferd.*
- *At skolereglene skal skrives slik at elevene kan forstå dem, og at skolen bare kan bruke tiltak som er fastsatt i skolereglene.*

KFU Merknader om: § 2-5. Skolereglar

KFU er positiv til videreføring av § 9A-10 i bestemmelsen § 2-5. om «*skolereglar*», og støtter lovforslaget.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 2-5. Skolereglar

Kommunar og fylkeskommunar skal gi forskrift om skolereglar. Skolereglane skal ha føresegner om organisering av skoledemokratiet og om rettar og plikter for elevane, mellom anna om orden og atferd.

Det skal òg givast skolereglar om kva tiltak som kan brukast når elevar bryt skolereglane, og om korleis slike saker skal behandlast. Skolen kan berre bruke tiltak som er fastsette i skolereglane.

Skolereglane skal skrivast slik at elevane kan forstå dei.

KFU mener at det **skal tilføyes en ny setning: «*Departementet skal gi forskrift om skolereglar*»** for å sikre at elevenes rettigheter og plikter er ivaretatt i skolens ordensreglement. KFU mener at lovforslaget om «*skolereglar*», bidrar til å skape forutsigbarhet for elevene, foreldre og de ansatte i skolen om ønsket positiv adferd og hvilke reaksjons-tiltak som er tillat i skolen.

§ 9 A-10. Ordensreglement lyder som følger:

Kommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den enkelte grunnskole, og fylkeskommunen skal gi forskrift om ordensreglement for den enkelte vidaregåande skole.

Reglementet skal gi reglar om rettane og pliktene til elevane så langt dei ikkje er fastsette i lov eller på annan måte. Reglementet skal innehalde reglar om orden og oppførsel, om kva tiltak som kan nyttast mot elevar som bryt reglementet, og om korleis slike saker skal behandlast.

Skolen kan berre nytte tiltak som er fastsette i ordensreglementet. Tiltaka skal ikkje innebere fysisk refsing eller anna krenkjande behandling. Før det blir teke avgjerd om tiltak, har eleven rett til å forklare seg munnleg for den som skal ta avgjerda.

Ordensreglementet skal gjerast kjent for elevane og foreldra. Kravet i forvaltningsloven § 38 første ledd bokstav c om kunngjering i Norsk Lovtidend gjeld ikkje.

KFU mener at «*Skolereglar*» skal endres til «*Ordensreglement*», slik at begrepet i dagens lov videreføres i den nye opplæringsloven. KFU ser ingen behov for å endre ordlyden da det er svært tydelig dokumentert av Djupedal-utvalget at elevene i den norske skolen er godt kjent med at skolen har «*Ordensreglement*».

Det fremgår av Djupedal-utvalget det følgende om «*Felles forståelse av regler og rutiner*»:

Det neste som er viktig for skolekulturen er felles regler og rutiner. Felles regler og rutiner er viktige for å skape forutsigbarhet for hvordan uønskede hendelser i skolen møtes og for felles verktøy til å håndtere dem. Dette krever en felles forståelse av hvilke regler som gjelder, og hvordan hver ansatt skal reagere på regelbrudd.

Skolens formelle regler for elevenes oppførsel er nedfelt i ordensreglementet. Elevundersøkelsen 2013 viser at flertallet av elevene i norsk skole – 85 pst. – mener at de vet hvilke regler som gjelder på skolen. Det er også mange elever som opplever at de

ansatte på skolen jobber for at reglene skal følges. Omtrent 80 pst. av elevene opplever at lærerne alltid eller ofte sørger for at elevene følger reglene på skolen. Det er variasjoner i lærernes reaksjoner på regelbrudd. Om lag én av fem elever opplever at læreren bare noen ganger, sjelden eller aldri reagerer når noen sier eller gjør noe ubehagelig mot en annen elev. Dette betyr at det da kan skapes en skolekultur der krenkende ord og handlinger oppleves som tillatt av elevene. 40 pst. av elevene opplever at de voksne noen ganger, sjelden eller aldri reagerer likt på regelbrudd. Det er store aldersforskjeller mellom elevene når det gjelder om de opplever at skolens personale praktiserer reglene likt, der elever på barnetrinnet i størst grad opplever at lærerne reagerer likt.

I det forebyggende arbeidet er etablering av nulltoleranse for krenkelser og mobbing viktig. Skoleeiere bør i ordensreglementet tydelig og eksplisitt regulere krenkelser og mobbing. Krenkelser knyttet til diskrimineringsgrunnlagene bør også omtales særskilt. Det er viktig at skoleeiere markerer nulltoleranse for dette. Dette må forankres hos alle som har tilknytning til skolen. For å forebygge er det nødvendig med konsekvent bruk av reglene. På denne måten vil reglene virke både allmennpreventivt og preventivt på et individuelt plan. Elevundersøkelsen 2013 viste at elevene opplever at skolen ikke praktiserer reglene om oppførsel og reaksjoner på brudd på ordensreglementet likt. Dette kan ha sammenheng med at ordensreglementet ikke er implementert godt nok på skolen. Implementeringen av rutine vil også være en del av skolens internkontrollsystem. (NOU 2015:23, s. 118)

KAPITTEL 36: SKOLEMILJØET TIL ELEVENE (NOU 2019:23, s. 235)

KFU **støtter ikke** utvalgets forslag:

- Å ikke videreføre kravet om systematisk arbeid med skolemiljø (internkontroll), men erstatte det med et krav om forebyggende arbeid. At rektor er ansvarlig videreføres ikke. Se forslag til **§11-3 andre avsnitt.**
- Å ikke videreføre egne regler om høring av eleven og elevens beste i forbindelse med aktivitetsplikten og håndhevingsordningen eller regler om informasjonsplikt om skolemiljø ettersom utvalget foreslår generelle regler om dette, se kapitel 18, 19 og 43.2.

KFU **støtter delvis** utvalgets forslag:

- Å videreføre den skjerpene aktivitetsplikten for tilfeller hvor det er mistanke eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev, men ta inn at rektor kan unnlate å varsle videre til kommunen eller fylkeskommunen dersom varslet som rektor har mottatt, er åpenbart grunnløst, se forslag til **§11-5 første avsnitt andre setning.**

KFU Merknader om: § 11. Skolemiljøet til elevene

KFU er positiv til § 11 om «skolemiljøet til elevene», og støtter intensjonen i store deler av lovforslaget. KFU opplever at denne delen av NOU er svært kompleks og omfattende. I arbeid med høringsuttalelsen, opplever KFU at både foreldre- og elevenes perspektiv mangler i arbeidet.

KFU mener at Departementet skal tilrettelegge for en ny og særskilt høringsprosess om §11. Skolemiljøet til elevene. KFU mener at Departementet må bruke mer tid og betydelige ressurser for å nøye gjennomgå Opplæringslovutvalgets lovforslag. KFU er svært bekymret for oppbygging av denne delen av NOU, og mener at Opplæringslovutvalgets forslag til lovendringer av dagens § 9A vil medføre vidtrekkende og alvorlige konsekvenser for elevene. KFU opplever at flere av lovforslagene svekker elevenes rettssikkerhet og rettsvern. KFU mener at det er viktig å poengtere at Djupedal-utvalget brukte 19 måneder for å utarbeide NOU 2015:23 Å høre til og avla NOU-rapport på 448 sider, som KFU mener i langt større grad omhandler alle sider av «skolemiljøet til elevene».

Det fremgår av Djupedal-utvalget det følgende:

Norge er gjennom internasjonale menneskerettighetskonvensjoner forpliktet til å

arbeide for at alle elever skal ha et godt skolemiljø. Barns menneskerettigheter er særlig beskyttet gjennom FNs barnekonvensjon. Barnekonvensjonen har betydning når det skal avgjøres hvilke målsettinger staten skal ha når det gjelder elevers psykososiale skolemiljø. Sentralt i denne vurderingen er barnekonvensjonen artikkel 28 og 29 om barns rett til utdanning og utdanningens formål. For at retten til utdanning skal oppfylles, er det noen forutsetninger som må være oppfylt, blant annet at skolemiljøet ikke er slik at barn kommer til skade. Barnekonvensjon artikkel 29 nr. 1 stiller krav til et skolemiljø uten mobbing. Barnekomitéen har uttalt: «A school which allows bullying or other violent and exclusionary practices to occur is not one which meets the requirements of article 29 (1).».

Konsekvensen av dette er at Norge har menneskerettslige forpliktelser når det gjelder å jobbe målrettet og systematisk for at elevene skal ha trygge psykososiale skolemiljøer uten krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering. Utvalget vil i sine vurderinger legge til grunn at arbeidet for å skape trygge skolemiljøer uten krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering er en innsats for å sikre barns grunnleggende menneskerettigheter. Utvalget har også merket seg at mobbing og trakassering regnes som vold, jf. artikkel 19. Artikkel 19 gir barn vern mot fysisk og psykisk vold og forplikter statene til å sette inn de nødvendige tiltak for å forebygge vold mot barn. (NOU 2015:2, s. 142)

KFU mener at det er svært urovekkende at skolen fortsatt ikke har gode nok rutiner for hvordan skolen skal håndtere § 9a saker. KFU lurer på hvor mange elever bruddene gjelder, og mener at dette er svært kritikkverdig. KFU mener at skoleeieren og skolen må styrke kompetansen om regelverket slik at elever og foreldre opplever å bli ivaretatt.

Det fremgår det følgende av Opplæringslovutvalget om tilsyn med skolemiljø:

I 2018 gjennomførte fylkesmennene 19 tilsyn med skolemiljø. Tilsynene viser at rektorene ikke sikrer at alle som jobber på skolen, varsler til rektor dersom de får mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø. Videre sikrer ikke rektorene godt nok at alle som jobber på skolen, følger med på om elevene har et trygt og godt skolemiljø, og at de følger spesielt godt med på elever som kan være særskilt sårbare. Rektorene er heller ikke flinke nok til å sikre at alle som jobber på skolen griper inn mot krenkelser som utestengning, isolering, baksnakking, mobbing, vold, diskriminering og trakassering dersom det er mulig. Tilsynet viser at skolene i mange tilfeller ikke lager en skriftlig plan som oppfyller kravene i al., 2019. regelverket. Tilsynene viser også at rektorene ikke følger godt nok opp at skolen gjennomfører tiltak i tråd med aktivitetsplanene.

I tilsynene er det også avdekket at skolene ikke evaluerer det forebyggende arbeidet, og at mange rektorer ikke sikrer godt nok at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø. (NOU 2019:23, s. 448)

Det fremgår av Djupedal-utvalget det følgende:

Skolene må arbeide systematisk over tid, ledelsen må være en pådriver i arbeidet, det bør anvendes eksterne veiledere, samarbeid mellom lærere er en forutsetning, det må etableres en kollektiv kultur, og ikke minst må det handles – forstått som at pedagogisk praksis skal endres. Når slike betingelser er til stede, ser det ut til at endring og utvikling etableres i skolekulturen og slik blir bærekraftig over tid. Dermed blir det også forbedring av den pedagogiske praksisen, noe som videre gir bedre resultater for elevenes læringsutbytte.

Utvalget peker også på at regelverket inneholder krav til elevenes skolemiljø. For at rettighetene og pliktene skal bli oppfylt, må det settes inn økt innsats for å øke skoleeierens og skolens regelverkskompetanse. Satsingen må innrettes slik at skolene og skoleeierne får kompetanse og trygghet når det gjelder både regelverket og det faglige. Dette må integreres. Det er ingen motsetning mellom regelverksetterlevelse og en god pedagogisk praksis når det gjelder å fremme trygge psykososiale skolemiljøer og forebygge og håndtere krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering. (NOU 2015:2, s. 368)

KFU Merknader om: § 11-1. Verkeområde for kapittelet

KFU er positivt til bestemmelsen §11-1. om «virkeområde for reglene om skolemiljø skal videreføres», og støtter lovforslaget.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 11-1. Verkeområde for kapittelet

Kapittelet gjeld for skolen, leksehjelpordninga og skolefritidsordninga.

KFU mener at virkeområde skal også omfatte skoleveien. Opplæringslovutvalget antyder på at skoleveien er i en særstilling på grunn av skoleveiens nære tilknytning til skolen. KFU mener at det er opplagt at lovforslaget også skal omfatte skoleveien.

Det fremgår følgende i merknader til lovforslaget:

Reglene gjelder på skoleområdet eller der opplæringen eller aktiviteter knyttet til skolen, skole- fritidsordningen eller leksehjelpen foregår. Reglene gjelder også når skolen, skolefritidsordningen og leksehjelpordningen har aktiviteter utenfor skolens område. Selv om reglene gjelder «skolen», kan forhold utenfor skolen ha betydning, ettersom blant annet plikten til å sette inn tiltak etter forslaget § 11-4 gjelder uavhengig av hva som er årsaken til at en elev ikke har det trygt og godt på skolen. Skoleveien er i en særstilling, fordi skoleveien er så nært tilknyttet skolegangen. Rett og plikt til opplæring gjør at elevene må komme seg til og fra skolen, og dette skiller skoleveien fra blant annet hjemmet og fritiden. At aktivitetsplikten gjelder uavhengig av årsaken til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø, betyr at også forhold på en elevs skolevei kan utløse plikt til å iverksette tiltak. Egnede tiltak i denne sammenheng vil kunne være samtaler med elever og foreldre, anmodninger om å etablere følgegrupper eller lignende. På grunn av skoleveiens særstilling og nære tilknytning til skolegangen må skolen dessuten i større grad også kunne forventes å sette inn tiltak på selve skoleveien, for eksempel tilsyn på bestemte plasser. (NOU 2019:23, s. 727)

KFU Merknader om: § 11-3. Andre avsnitt. Nulltoleranse og forebyggjande arbeid

KFU er **støtter ikke** intensjonen i §11-3. andre avsnitt om «å ikke videreføre kravet om systematisk arbeid med skolemiljø (internkontroll), men erstatte det med et krav om forebyggjande arbeid. At rektor er ansvarlig videreføres ikke», og mener at formuleringen er diffus.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 11-3. Nulltoleranse og forebyggjande arbeid

Skolen skal ikkje godta krenking som til dømes mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Skolen skal forebyggje brot på retten til eit trygt og godt skolemiljø ved å arbeide kontinuerleg for å fremje helsa, trivselen og læringa til elevane.

KFU mener at det er svært dramatisk å fjerne kravet om «systematisk arbeid med skolemiljø (internkontroll) og fjerne rektor som ansvarlig part i skolen». KFU opplever at mobbing i norske grunnskoler ikke understøtter lovforslaget slik det foreslås av Opplæringsutvalget. I dag er det mer enn 60.000 elever som oppgir at de blir utsatt for mobbing. Den norske skolen trenger fortsatt å jobbe systematisk for å avdekke og forebygge skolemiljøet til elevene. Retten til et godt og trygt skolemiljø er ikke oppfylt om det er et barn i skolen som opplever mobbing.

KFU Merknader om: § 11-4. Fjerde avsnitt. Plikt til å sikre at elevane har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø (aktivitetsplikt)

KFU er positiv til intensjonen i § 11-4. fjerde avsnitt om «undersøkelsesplikt», men mener at formuleringen er diffus.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 11-4. Plikt til å sikre at elevane har eit trygt og godt psykososialt skolemiljø

(aktivitetsplikt)

Alle som arbeider på skolen, skal følge med på korleis elevane har det, og om mogleg gripe inn mot krenking som til dømes mobbing, vald, diskriminering og trakassering.

Alle som arbeider på skolen, skal varsle rektor dersom dei får mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har det trygt og godt. Rektor skal varsle kommunen og fylkeskommunen i alvorlege tilfelle.

Ved mistanke om eller kjennskap til at ein elev ikkje har det trygt og godt, skal skolen snarast undersøkje saka.

Når ein elev seier at han eller ho ikkje har det trygt og godt, skal skolen undersøkje saka og så langt det finst eigna tiltak, sørge for at eleven får det trygt og godt. Det same gjeld når ei undersøking som skolen sjølv har sett i gang, viser at ein elev ikkje har det trygt og godt. Tiltaka skal veljast på grunnlag av ei konkret og fagleg vurdering.

Skolen skal lage ein skriftleg plan når det skal gjerast tiltak i ei sak. I planen skal det stå

- a) kva problem tiltaka skal løyse*
- b) kva tiltak skolen har planlagt*
- c) når tiltaka skal gjennomførast*
- d) kven som skal gjennomføre tiltaka*
- e) når tiltaka skal evaluerast*

Skolen skal dokumentere kva som blir gjort for å oppfylle aktivitetsplikta etter første til femte avsnitt, i den forma og det omfanget som er nødvendig.

KFU mener at ordlyden «*så langt det finst eigna tiltak*» skal fjernes fra dette avsnitt. KFU mener at man tar utgangspunkt i at det vil alltid finnes egnede tiltak som kan settes inn.

Det fremgår følgende i merknader til lovforslaget:

Man kan ikke forvente at elevene bruker lovens ordlyd eller voksnes begreper. Det er skolens ansvar å fange opp at eleven sier fra om at skolemiljøet ikke er trygt og godt. Hensikten med undersøkelsen er å få et tilstrekkelig grunnlag til å finne fram til riktige tiltak. Skolen skal sette inn tiltak uansett om undersøkelsen viser at det etter en helhetlig vurdering ikke har skjedd noen krenkelser mot eleven. Så lenge eleven selv opplever å ikke ha det trygt og godt, skal skolen sette inn tiltak for å hjelpe eleven. (NOU 2019:23, s. 730)

KFU mener at siste setning «*Tiltaka skal veljast på grunnlag av ei konkret og fagleg vurdering*», skal fjernes fra dette avsnitt. KFU mener at denne setning er overflødig, da KFU forventer at de ansatte i skolen som en profesjonell part «*har oppdatert og tilstrekkelig kompetanse om regelverket*».

Det fremgår i merknader til lovforslaget:

At tiltak skal velges på grunnlag av en «konkret og faglig vurdering», betyr at skolen må bruke et relevant kunnskapsgrunnlag og i lys av både erfaringer, forskningsgrunnlag og den lokale konteksten finne fram til egnede tiltak. Kravet forutsetter at de ansatte har oppdatert og tilstrekkelig kompetanse om regelverket, skolemiljø og arbeid mot mobbing og andre krenkelser. Kommunen og fylkeskommunen må sørge for at alle som er omfattet av aktivitetsplikten, har nødvendig og tilstrekkelig kompetanse til å gjøre de vurderingene som er nødvendige, og sette i verk tiltak som virker etter hensikten, jf. forslaget § 15-6. (NOU 2019:23, s. 730)

KFU Merknader om: § 11-5. Første avsnitt. Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev

KFU er positiv til intensjonen i § 11-5. første avsnitt om «*skjerpet aktivitetsplikt*», men mener at formuleringen er diffus.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 11-5. Skjerpa aktivitetsplikt dersom ein som arbeider på skolen, krenkjer ein elev

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein annan som arbeider på skolen, krenkjer ein elev med til dømes mobbing, vald, diskriminering eller trakassering, skal vedkommande straks varsle rektor. Rektor skal varsle kommunen eller fylkeskommunen med mindre varselet er openbert grunnlaust.

Dersom ein som arbeider på skolen, får mistanke om eller kjennskap til at ein i leiinga ved skolen krenkjer ein elev med til dømes mobbing, vald, diskriminering eller trakassering, skal vedkommande varsle kommunen eller fylkeskommunen direkte.

Undersøking og tiltak etter § 11-4 tredje og fjerde avsnitt skal setjast i verk straks.

KFU mener at ordlyden «med mindre varselet er åpenbart grunnløst» skal fjernes fra dette avsnitt. Skolen er elevenes arbeidsplass. Et skolemiljø uten krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering er en menneskerettighet. KFU opplever at barnets beste ikke er hensynstatt i arbeid om skolemiljøet, men at det heller er en overvekt av hvordan ny opplæringslov tilsynelatende skal effektivisere de ansattes håndtering av § 9A-saker. (Ansattes rettssikkerhet: NOU 2019:23, s. 469) KFU er svært bekymret for at lovforslaget tilrettelegger for at rektor skal kunne vurdere om «elevens subjektive opplevelse» er «åpenbart grunnløst».

At det fremgår i NOU at Opplæringslovutvalget var «under tvil» og likevel antyder på at «elevens subjektive opplevelse» kan vurderes som grunnløs, opplever KFU som svært alvorlig og KFU er målløs over at dette fremgår i en offentlig utredning, eller foreslås lovfestet i ny opplæringslov. En slik ordlyd i denne sammenheng hører ikke hjemme noe sted. Til tross for at det er gjennomgående i hele utredningen at «barnets beste» skal være grunnleggende, er dette et godt eksempel på at «andre hensyn kan gå foran elevens beste». (Merknader: NOU 2019:23, s. 697) Norge er forpliktet til å sikre at ordlyden i lovforslaget om «Skolemiljøet til elevane» ikke skal bidra til å svekke elevenes rettigheter eller at de ansatte skal være den krenkende part.

Opplæringslovutvalget begrunner lovforslaget med bl.a det følgende:

*At det er mistanke om eller kjennskap til at en ansatt krenker en elev, er i seg selv alvorlig uansett hva krenkelsen går ut på, eller hva som er bakgrunnen for mistanken. Samtidig kan det forekomme saker hvor det er unødvendig og lite hensiktsmessig at kommunen involveres fordi påstanden er åpenbart grunnløs – enten fordi den klart ikke er sann, eller fordi den gjelder et forhold som klart ikke er en krenkelse etter loven. Et eksempel som har vært nevnt for utvalget, er saker der en lærer irettesetter en elev som vipper på stolen, og eleven hevder seg krenket. Utvalget **antar** at slike saker er sjeldne unntak. Utvalget foreslår likevel under tvil at det innføres en terskel for rektors varslingsplikt, slik at rektor kan unnlate å varsle dersom varselet er åpenbart grunnløst. Utvalget vil understreke at det er ment å være en svært lav terskel for varsling, og at rektor bare unntaksvis kan unnlate å varsle slike saker videre til kommunen. (NOU 2019:23, s. 458)*

Det fremgår av Djupedal-utvalget om «elevens subjektive opplevelse»:

I gjeldende rett er det elevens subjektive opplevelse av det psykososiale skolemiljøet som er avgjørende for om retten etter § 9a-1 er oppfylt. Det er ikke slik at det er en voksenperson ved skolen som avgjør om en elev har et godt psykososialt skolemiljø eller ikke. I Ot.prp. nr. 72 (2001 – 2002) har departementet understreket at det er eleven som – basert på sin subjektive opplevelse – avgjør om retten er oppfylt eller ikke. Dersom dette prinsippet hadde blitt endret, ville elevens rett blitt vesentlig svekket. Det ville også vært problematisk dersom en voksenperson kunne fortelle et barn at dette må du tåle. Dette vil kunne være en ny krenkelse. Utvalget vil her også vise til barnekonvensjonen artikkel 16, som understreker respekt for barn og unges integritet og verdighet. En del av barns verdighet består i å anerkjenne og respektere barn og unge som rettighetshavere, samt artikkel 12 om barnets rett til å bli hørt. (NOU 2015:23, s. 210-211)

KAPITTEL 42: SKOLEMILJØET TIL SKOLEFRITIDSORDNINGEN, OPPFØLGINGSTJENESTEN OG ANNEN VIRKSOMHET ETTER LOVEN (NOU 2019:23, s. 235)

KFU **støtter** utvalgets forslag:

- å videreføre plikten for kommuner og fylkeskommuner til å gi elevene nødvendig rådgivning om sosiale og personlige forhold på hver skole. Det lovfestes at elevene skal ha god tilgang på slik rådgivning og at elevene skal kunne få råd fra andre enn lærerne sine. Se forslag til **§ 14-2**
- å videreføre hjemmelen til å gi forskrift om rådgivning, se forslag til **§ 14-1 siste avsnitt** og **§ 14-2 siste avsnitt**

KFU Merknader om: § 14-2. Første avsnitt. Rådgiving om sosiale og personlege forhold

KFU er positiv til intensjonen i § 14-2. første avsnitt om «*nødvendig rådgiving om sosiale og personlege forhold*», og støtter lovforslaget men mener at formuleringen er diffus.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 14-2. Rådgiving om sosiale og personlege forhold

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for god tilgang til nødvendig rådgiving om sosiale og personlege forhold. Elevene skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei treng det. Elevene skal kunne få råd frå andre enn lærarane sine om dei ønskjer det.

Fylkeskommunen skal sørge for at lærlingar har tilgang til rådgiving om sosiale og personlege forhold.

Departementet kan gi forskrift om rådgiving om sosiale og personlege forhold.

KFU mener at det er svært positivt at det skal presiseres i det nye lovforslaget om sosialpedagogisk rådgiver i grunnskolen, som i dag er kjent som sosialfaglig lærer eller miljølærer. Det er KFUs erfaring at sosialfaglige lærere har en sosialfaglig utdanning og spisskompetanse som KFU mener er avgjørende viktig i arbeidet med å forebygge et godt og trygt skolemiljø. Sosialfaglige lærere supplerer og utfyller kontaktlærernes rolle. Det er KFU opplevelse at sosialfaglige lærere jobber målrettet med elevenes skolemiljø, både individuelt og gruppevis. KFU mener at sosialfaglige stillinger i grunnskolen skal styrkes, slik at skolenes forutsetning for å lykkes i å ivareta de elevene som ikke opplever at skolen er et godt og trygt sted å være.

Det fremgår i merknader til lovforslaget:

Kravet i første avsnitt andre setning om at elevene skal få rådgiving på «den skolen de går på», innebærer at man ikke kan oppfylle kravet ved å ha tilbud om rådgiving på ett sted eller på utvalgte skoler i kommunen eller fylket. Tilbudet må være tilgjengelig på alle skoler. Det stilles før øvrig ingen krav til hvordan kommunene og fylkeskommunene organiserer denne oppgaven.

Rådgivningen kan være gruppevis eller individuell. At rådgivningen skal være individuell der- som elevene trenger det, innebærer at det er elev- ens behov som skal være avgjørende for valg av form på rådgivningen.

Kravet i første avsnitt tredje setning innebærer at elevene skal ha mulighet til å få råd fra andre enn lærerne sine dersom de ønsker det. Kontaktlæreren skal fortsatt ha en sentral rolle i rådgivningen til elevene, jf. § 13-2 femte avsnitt. Kravet betyr at skolen må ha tilbud om rådgiving i tillegg til den rådgivningen som gis gjennom kontaktlærerfunksjonen.

KFU Merknader om: § 14-2. Tredje avsnitt. Rådgiving om sosiale og personlege forhold

KFU er positiv til intensjonen i § 14-2. tredje avsnitt om «*nødvendig rådgiving om sosiale og personlege forhold*», og støtter lovforslaget men mener at formuleringen må presiseres.

Lovforslaget lyder som følger:

§ 14-2. Rådgiving om sosiale og personlege forhold

Kommunen og fylkeskommunen skal sørge for god tilgang til nødvendig rådgiving om sosiale og personlege forhold. Elevane skal få rådgiving på den skolen dei går på, og individuelt dersom dei treng det. Elevane skal kunne få råd frå andre enn lærarane sine om dei ønskjer det.

Fylkeskommunen skal sørge for at lærlingar har tilgang til rådgiving om sosiale og personlege forhold.

Departementet kan gi forskrift om rådgiving om sosiale og personlege forhold.

KFU mener at ordlyden «Departementet kan gi forskrift om rådgiving om sosiale og personlege forhold» skal endres til «Departementet skal gi forskrift om rådgiving om sosiale og personlege forhold». KFU mener at det er viktig med en presisering at «Departementet skal gi forskrift», slik at det gis tydelig føring for hvordan arbeidet skal organiseres i skolen for å unngå feiltolkning og usikkerhet om lovgivernes intensjon.

§ 22-2. Sosialpedagogisk rådgiving lyder som følger:

Den enkelte eleven har rett til nødvendig rådgiving om sosiale spørsmål. Formålet med den sosialpedagogiske rådgivinga er å medverke til at den enkelte eleven finn seg til rette i opplæringa og hjelpe eleven med personlege, sosiale og emosjonelle vanskar som kan ha noko å seie for opplæringa og for eleven sine sosiale forhold på skolen.

Ved behov kan eleven få hjelp til mellom anna å:

- klarleggje problem og omfanget av desse*
- kartleggje kva skolen kan medverke til, og om det er behov for hjelpeinstansar utanom skolen*
- finne dei rette hjelpeinstansane og formidle kontakt med desse.*

Eleven skal bli møtt med respekt av personalet på skolen i forhold til sine sosiale, personlege og emosjonelle problem.

Personalet på skolen skal ha tett kontakt og samarbeid med hjelpeinstansar utanfor skolen og heimen slik at det blir samanheng i tiltaka rundt eleven.

6. OPPSUMMERING

I mer enn 50 år har «*samarbeid mellom hjem-skole*» vært et grunnleggende prinsipp i den norske skolen. Foreldrenes involvering i skolen er avgjørende viktig for elevenes faglige og sosiale utvikling. Foreldrenes perspektiv bør derfor veie tungt i Departementets vurderinger om ny opplæringslov. Skolen er elevenes «*arbeidsplass*», og opplæringsloven er skolens styringsdokument for å sikre at hver enkelt elev opplever et godt og trygt utdanningsløp.

*I oppsummering, vil **KFU fremheve** at i det videre arbeid med ny opplæringslov skal:*

- Bestemmelsene om brukerorganer for elev- og foreldremedvirkning i skolen videreføres. Dette gjelder Foreldrerådets Arbeidsutvalg (FAU), Samarbeidsutvalg (SU), Skolemiljøutvalg (SMU), Elevrådet og Foreldreutvalg for grunnskoleopplæringen (FUG).
- Kommunale foreldreutvalg (KFU) lovfestes.
- Departementet gi forskrift om *hjem-skole samarbeid* slik at det bidrar til å styrke foreldrenes involvering i skolen.

KFU mener også at Departementet i fortsettelsen skal:

- Evaluere dagens lovfestede råd og utvalg
- Evaluere hvordan skoleeierens lovpålagte forpliktelser følges opp og ivaretar samarbeidet.
- Tilrettelegge for en ny og særskilt høringsprosess om §11. Skolemiljøet til elevane.

Kommunale Foreldreutvalg (KFU) Nettverk ønsker lykke til med det videre arbeidet.

Med vennlig hilsen,

Kommunale Foreldreutvalg (KFU) Nettverk Norge

Vanessa Svebakk
Leder, Drammen KFU

Live Kristiane Skarvang
Leder, Oslo KFU

Gry Antonsen
Leder, Halden KFU

Erlend Øverby
Leder, Fredrikstad KFU

Jan Tore H Gunnarsen
Leder, Moss KFU

Hans-Erik Maack
Leder, Indre-Østfold KFU

Petter Haagensen
Leder, FUG Asker

Kristine Oshaug Andersen
Leder, Sarpsborg KFU

Ingunn Bremnes Stubdal
Leder, Nesodden KFU

Anne Margrethe Bang-Larsen
Leder, Stjørdal KFU

Gunn Marit Stenvoll
Leder, Ullensaker KFU

Anders Diep-Lynn
Leder, Gran KFU

Christopher Donné
Leder, Askøy KFU

Roger Eide
Leder, Sunnfjord KFU

Anja Eikemo Sandsmark
Leder, Stavanger KFU

Torgeir Frøvik Frøsøye
Leder, Molde KFU

Natalie Bratberg
Leder, Overhalla KFU